

Profiel Lokale Vertegenwoordiger in de Regionale Energie Strategieën (RES)

Rol lokale energie communities in de RES

De uitvoering van het Klimaatakkoord op het gebied van hernieuwbare opwek op land wordt georganiseerd in 30 regio's. Al deze regio's stellen een Regionale Energie Strategie (RES) op waarin staat hoeveel ze opwekken, waar ze dit gaan doen en op welke manier. Meer informatie inclusief een downloadbare pdf over de RES'en en het Klimaatakkoord vind je hier:

<https://energiesamen.nu/regionale-energiestrategieen-resen/#doc>

Het echte werk wordt uiteraard met de voeten in de klei uitgevoerd. De focus van de lokale energie communities (burgers boeren en buitenlui, actief in de energietransitie) zou voor een belangrijk deel moeten liggen op het ontwikkelen van projecten. Sommige energie communities hebben al ideeën voor projecten of zelfs al grondcontracten. Het is dan van belang dat die projecten worden ingediend in de RES zodat ze vervolgens verder ontwikkeld kunnen worden binnen de RES. Hun aanspreekpunt hiervoor is de Lokale Vertegenwoordiger. Dit is een van zijn of haar taken, naast allerlei andere verantwoordelijkheden die verderop in dit document worden toegelicht.

Alle projecten die worden ingediend worden bij elkaar opgeteld en zullen pas in een later stadium ruimtelijk worden ingepast. Zonder ruimtelijke inpassing blijven projecten ideeën. Het proces om de projecten van de lokale omgeving in de RES te krijgen is dus van cruciaal belang voor de verdere ontwikkeling van de projecten.

De lokale vertegenwoordiger

De lokale vertegenwoordiger is de afgevaardigde van de energie communities in zijn of haar regio in de Regionale Energie Strategie van deze regio. In principe komt de vertegenwoordiger uit de regio zelf en heeft hij/zij mandaat van de energie communities in de regio. Energie Samen ondersteunt de lokale vertegenwoordigers vanuit de Participatiecoalitie.

De lokale vertegenwoordigers zijn er verantwoordelijk voor dat de omgeving goed wordt meegenomen bij duurzame energieprojecten in de regio en in de RES zelf.

NB: Voor veel duurzame energieprojecten geldt dat 'de omgeving' daarvan nog niet is gedefinieerd. De lokale omgeving ziet er bij elk project anders uit. Denk aan het verschil tussen de omgeving (omwonenden) van een zonneweide of een windproject in noordoost Groningen of hetzelfde project onder de rook van Amsterdam. In veel gevallen vullen energie communities, een (groot deel) van de omgeving in. Maar dit kan per project anders zijn.

Energie communities in de regio bepalen zelf hoe zij hun positie verwerven in de RES.

Elke regio is anders, dus elke regio zal haar RES-proces anders organiseren, ook de rol van de lokale vertegenwoordiger zal per regio verschillen.

Participatiecoalitie

Energie Samen maakt deel uit van de Participatiecoalitie. De Participatiecoalitie voor de RES bestaat uit drie landelijke organisaties: HIER Opgewekt, de Natuur en Milieufederaties (NMF) en Energie Samen. Andere partijen vullen het onderdeel warmtetransitie in. De rol van de Participatiecoalitie is het ondersteunen van energie communities in de RES.

- HIER Opgewekt is verantwoordelijk voor de landelijke kennisdeling met betrekking tot de RES'ën.
- NMF is medeverantwoordelijk voor het ondersteunen van startende initiatieven, en zij brengen via hun eigen RES-vertegenwoordigers natuur- en landschapsbelangen in in de RES'ën
- Energie Samen zorgt voor belangenbehartiging van energie communities in de RES'ën. Energie communities zijn de burgers, boeren en buitenlui die al dan niet gezamenlijk actief zijn in de energietransitie met projecten voor duurzame energie, duurzame warmte en energiebesparing. De belangenbehartiging van deze energie communities verloopt via de lokale vertegenwoordiger van de regio's naar Energie Samen. In elke regio zal één lokale vertegenwoordiger de energie communities vertegenwoordigen.

Betrekken agrariërs

PAWEX, de vereniging van particuliere windturbine eigenaren, is onderdeel van Energie Samen. In veel gevallen liggen er kansen in de regio om samen, coöperaties en groepen agrariërs, de energiegemeenschap te vormen en samen projecten te ontwikkelen. Energie Samen kan deze samenwerking ondersteunen.

Samenwerking met de NMF in de RES'ën

De samenwerking tussen de NMF en de energie communities/regionale koepels verschilt per regio. Op landelijk niveau wordt er samen gewerkt in de Participatiecoalitie en wordt er nauw afgestemd rondom zaken van het klimaatakkoord en de programmaraad van de RES'ën.

In beginsel vertegenwoordigt de NMF de natuurbelangen en de belangen van kleinere energie-initiatieven in de RES'ën. De belangen van de energie communities worden door de henzelf ingebracht. Dit zijn geen tegengestelde belangen en samenwerking kan juist de positie van beide partijen versterken in de RES'ën.

We raden daarom aan om goede samenwerking en afstemming met de NMF's te organiseren. Hoe dit gebeurt en in welke mate, is aan de regio's zelf omdat de rollen en inzet van beide partijen per provincie anders is.

Onderstaand profiel is bedoeld als een richtinggevende suggestie om energie communities te ondersteunen met de organisatie rondom de RES'en. Energie communities zijn uiteraard vrij om hun eigen invulling te geven aan het profiel van hun lokale vertegenwoordiger.

Taken van de lokale vertegenwoordiger

De lokale vertegenwoordiger is verantwoordelijk voor:

- Deelname in het RES-proces
- Informeren van en communiceren met zijn/haar eigen achterban (energie communities in de regio):
 - Over de voortgang van de RES
 - Zorgen dat de energie communities zijn aangehaakt bij gebiedsateliers en dergelijke
 - Zorgen dat projecten van energie communities ingebracht worden in de RES. Wanneer een project van een energie community niet meegenomen dreigt te worden in de RES kan de vertegenwoordiger suggesties doen aan de energie community om lokaal nog iets meer te lobbyen of het project te verbeteren;
- Informeren van en communiceren met Energie Samen/Participatiecoalitie over voortgang in de regio, vragen en/of knelpunten in de RES inbrengen bij Energie Samen, zodat deze landelijk geadresseerd kunnen worden;
- Inbrengen van projecten van de energie communities in de RES;
- Het waarborgen van de participatievoorwaarden (minimaal 50% eigendom van de lokale omgeving) van projecten die worden ingediend;
- Feedback geven bij projecten die niet voldoen aan de participatievoorwaarden van de energie communities, zo dat ze verbeterd worden;
- Terugkoppelen van kansen, bijvoorbeeld in zoekgebieden waar nog geen initiatiefnemers gestart zijn met projecten. Daar kan een energie community dan op acteren door contact te zoeken met grondeigenaren en de omgeving;
- Bewaken/ondersteunen van het halen van de doelstellingen van de regio.
 - Als het aanbod voor participatie onvoldoende is, een duidelijk signaal afgeven in de RES en op landelijk niveau naar Energie Samen.

Eigenschappen van de Lokale Vertegenwoordiger

- Verbinder
 - Tussen energie communities zelf
 - Tussen bestuurders van gemeente en provincie en de energie communities (en hun achterban)
- Proactief in het signaleren van kansen in de regio;
- Goed strategisch inzicht in het politieke spel van de ruimtelijke ordening;
- Onafhankelijk – geen financiële of organisatorische verbintenis met organisaties binnen de RES waardoor hij/zij mogelijk tegenstrijdige belangen kan hebben.

Welke ondersteuning biedt Energie Samen/Participatiecoalitie?

- Energie Samen kan de energie communities ondersteunen bij het innemen van hun rol in de RES, bijvoorbeeld wanneer het lokale bestuur daarvoor geen ruimte biedt;
- Het projectbureau van Energie Samen kan energie communities ondersteunen in alle fasen van projecten en ontwikkeling daarvan;
- We organiseren webinars, waarin we kennis en ervaringen uitwisselen en waarin lokale vertegenwoordigers knelpunten kunnen melden;
- Landelijke bijeenkomsten waar de lokale vertegenwoordigers bij elkaar komen om van elkaar te leren;
- Informatiedocumenten;
- Trainingen over de coöperatieve/gemeenschappelijke aanpak bij grootschalige duurzame energieprojecten;
- Energie Samen lobbyt op landelijk niveau voor de regionale energie communities via haar vertegenwoordiging in het Nationaal programma en de programmaraad van de RES'en.
- Energie Samen kan landelijk aankarten waar het moeizaam is om een positie te verwerven;
- Zo nodig ondersteuning bij het zoeken naar regionale funding voor de Lokale Vertegenwoordigers (Energie Samen heeft niet het budget om dertig vertegenwoordigers in dertig regio's financieel te ondersteunen én daarbij een landelijk ondersteuningsprogramma op te zetten)

Organiseren van mandaat

Lokale vertegenwoordigers die aanschuiven in de RES moeten mandaat hebben van de energie communities in hun regio. Het mandaat maakt de positie van de vertegenwoordiger sterker. Bovendien versterkt dit mandaat het RES-proces, omdat op deze manier geborgd wordt dat er straks een RES ligt die gedragen wordt door de lokale omgeving.

Dit mandaat kan op verschillende manieren georganiseerd worden. Energie communities uit de regio moeten hiervoor op een zeker moment bij elkaar zitten en bepalen wie hun vertegenwoordiger wordt. Bestaande provinciale koepels van energie communities kunnen dit goed organiseren, bijvoorbeeld door dit te agenderen tijdens de ALV.

In regio's waar nog geen (officieel) samenwerkingsverband is tussen energie communities, raden wij aan om al deze groepen bij elkaar te roepen om samenwerking op dit onderwerp te organiseren. Bijvoorbeeld door een samenwerkingsovereenkomst op te stellen. Energie Samen kan hierbij helpen.

De volgende stap is een selectiecommissie instellen die een oproep doet onder bestuurders en vrijwilligers van de energie communities voor mensen die geïnteresseerd zijn in de functie van vertegenwoordiger.